

ESTUDI 'MONOPARENTALITAT FEMENINA I POBRESA'

La Taula del Tercer Sector reclama polítiques integrals i transversals de lluita contra la pobresa que incloguin la perspectiva de gènere

- A Catalunya, el 80% de les llars monoparentals estan encapçalades per una dona i el 35% de les famílies monoparentals catalanes estan en risc de pobresa. A Espanya, aquest risc augmenta fins a més del 50%.
- Les principals dificultats socioeconòmiques són l'accés a l'habitatge i el treball. 1 de cada 2 famílies monoparentals té problemes amb l'habitatge (risc de desnonament, impagaments o deutes hipotecaris) i el 50% de les dones monoparentals estan desocupades o treballen en l'economia submergida.
- Les dificultats socioemocionals de les llars monoparentals són sobretot la soledat i la manca de suport afectiu. El 20% de les mares monoparentals ha tingut o té un problema de salut mental (depressió, estrès o ansietat) fruit d'aquesta situació.

Barcelona, 23 d'octubre de 2018.- La Taula del Tercer Sector, que agrupa més de 3.000 entitats socials a Catalunya, ha presentat aquest dimarts a l'Ateneu Barcelonès l'estudi '**Monoparentalitat femenina i pobresa. Gènere, soledat i conciliació, l'arrel del problema**' dins el cicle Debats 'Catalunya Social'. La presentació ha anat a càrrec d'Isabel Torras, coautora del dossier junt amb Andrés Lorenzo, ambdós professors de la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés-URL. A continuació, hi ha hagut un debat amb tres expertes d'entitats socials: Sira Vilardell, directora de la Fundació Surt (ECAS); Maria Bruno, responsable de l'àrea social de Fundesplai i Raquel Carrión, responsable d'acció social de Càritas Diocesana de Girona (Càritas Catalunya).

L'estudi que s'ha presentat avui analitza la situació de les famílies monoparentals a Catalunya en diversos aspectes: habitatge, treball, salut, soledat i xarxa social, migració i repercussió en la vida dels infants. "*Les dades confirmen que la pobresa no*

Nota de premsa

només afecta més les dones, sinó que hi ha una relació directa entre el procés d'empobriment i el gènere. Ser dona implica ser més vulnerable davant la pobresa i l'exclusió social. Ser dona i estar sola al capdavant de la família augmenta encara més aquest risc. Però ser dona, estar sola al capdavant de la família i no tenir feina, un habitatge digne i/o una xarxa de suport, multiplica aquest risc de ser vulnerable" ha alertat la presidenta de la Taula del Tercer Sector, Francina Alsina.

És per això que la Taula del Tercer Sector reclama que **es desenvolupin amb urgència polítiques de lluita contra la pobresa que sigui integrals, transversals, coordinades amb el sector social i que incloguin la perspectiva de gènere**. La Taula insisteix en la necessitat de disposar d'estratègies que tinguin en compte la totalitat de les dimensions de la persona-família (treball, formació, habitatge, salut, conciliació, suports econòmics, socials i emocional, educació, etc.), que facin més èmfasi en la prevenció, que s'allunyin de la mirada assistencial i que trenquin el cercle de la pobresa de mares a fills/es per assegurar que tinguin els mateixos drets i oportunitats que la resta de la ciutadania.

També considera imprescindible que eines que ja existeixen per lluitar contra la pobresa i l'exclusió social **funcionin bé i a ple rendiment**, com la **Renda Garantida de Ciutadania**. Per això, reitera que cal accelerar el desplegament total de la Renda Garantida de Ciutadania perquè sigui un instrument realment eficaç i útil que garanteixi aquest dret social al màxim de persones en situació de vulnerabilitat susceptibles de ser-ne beneficiàries.

Les famílies monoparentals en xifres

- A Catalunya, viuen 323.700 famílies monoparentals. Les llars monoparentals representen en l'actualitat gairebé un 11% de les llars catalanes. (Idescat, 2018)
- Segons el **gènere, el 80% dels casos, al capdavant d'una família monoparental hi ha una mare**. Probablement això succeeix perquè ens els casos de separació i divorci és més freqüent que la mare assumeixi la custòdia dels fills/es. (Idescat, 2018)

Taula 3. Nuclis monoparentals per gènere. Catalunya 2017

	Pares Valor	Pares % sobre el total	Mares Valor	Mares % sobre el total	Total
2017	68,2	19,1	289,7	80,9	357,9
2016	74,6	19,9	299,8	80,1	374,5
2015	69,7	19,8	282,6	80,2	352,3
2014	64,6	19,2	271,5	80,8	336,1

Unitats: Milers de llars

Font: Idescat, 2018, a partir de les dades de l'Enquesta contínua de llars de l'INE

Nota de premsa

- Segons el **nombre de fills**, el 55% de les famílies monoparentals estan constituïdes per una mare amb 1 fill i un 26% per una mare amb 2 o més fills/es.
- Segons l'**edat de les mares**, el percentatge més nombrós és el de les mares soles entre 40 i 55 anys, tram d'edat que coincideix amb el més elevat de ruptures de parella.

Taula 8. Nuclis monoparentals femenins per edat de les mares

Edats mares	Nombre total	%
Menys de 25 anys	3.740	1,4%
Entre 25 i 40 anys	50.258	18,7%
Entre 40 i 55 anys	101.003	37,5%
Entre 55 i 70 anys	56.424	21%
Més de 70 anys	57.791	21,4%
Total	269.216	100%

Font: Idescat, 2018

- Segons el **territori**, el **75% de les llars monoparentals viuen a la província de Barcelona** (214.900 nuclis monoparentals dels 267.300) i el 25% restant es distribueixen entre Tarragona, Girona i Lleida.

Taula 4. Nuclis monoparentals per províncies. Catalunya 2017

	Pares	Mares	Total
Barcelona	52,4	214,9 (60%)	267,3 (75%)
Girona	6,8	25,9	32,7
Lleida	4,1	15,7	19,8
Tarragona	4,9	33,2	38,2
Catalunya	68,2	289,7	357,9

Unitats: Milers.

Font: Idescat, 2018, a partir de les dades de l'Enquesta contínua de llars de l'INE.

- Segons **composició de la llar**, les llars més empobrides són les llars amb fills dependents i, d'aquestes, **les llars monoparentals són les que tenen un risc més elevat de pobresa o exclusió social. A Catalunya, el 35% de les llars monoparentals estan en risc de pobresa**, taxa que baixa al 22% quan hi ha dos adults amb fills i que baixa a l'11% quan conviuen dos adults sense fills. (Idescat. Enquesta de Condicions de Vida, 2018)

Taula 11: Taxa de risc de pobresa després de les transferències socials. 2013-2017. Per composició de la llar. Catalunya

	2013	2014	2015	2016	2017
Total	19,8	20,9	19,0	19,2	20,0
LLARS SENSE FILLS DEPENDENTS	14,5	14,3	12,5	14,9	15,6
Unipersonal	21,6	23,4	19,7	24,7	27,6
Amb dos adults sense fills dependents	14,1	14,7	11,4	14,1	11,8
Altres llars sense fills dependents	10,8	7,5	9,6	9,3	13,0
LLARS AMB FILLS DEPENDENTS	24,8	27,0	25,1	23,0	24,2
Un adult amb un o més fills dependents	43,3	42,8	34,1	40,4	35,3
Dos adults amb un o més fills dependents	24,1	25,6	23,4	20,1	22,3
Altres llars amb fills dependents	22,8	27,0	27,4	26,9	26,8

Unitats: Tant per cent.

Font: Idescat, 2018. Enquesta de condicions de vida

En el cas d'**Espanya**, que sí disposa de l'índex AROPE que inclou tres indicadors (llindar de pobresa econòmica, pobresa material severa i baixa intensitat de treball), el **risc de pobresa i/o exclusió social en les famílies monoparentals augmenta fins al 53%**.

Si fem el **perfil de les famílies monoparentals a Catalunya**, aquest seria el d'una llar de Barcelona encapçalada per una dona d'entre 40 i 55 anys, divorciada que viu amb un fill/a a càrrec.

Habitatge

Actualment, moltes famílies monoparentals es troben amb **greus problemes per accedir a un habitatge digne i adequat**. Si accedir a un habitatge és difícil per a tothom, encara ho és més per a les famílies amb un sol adult al capdavant per l'alt cost dels habitatges, per la pèrdua d'ingressos de les llars i per la manca d'un parc d'habitatge social assequible.

- **1 de cada 2 famílies monoparentals té problemes relacionats amb l'habitatge**: risc de desnonament, impagaments o deutes hipotecaris (Save the Children, 2015)

- **Sovint els habitatges als quals accedeixen són poc adequats**.

- És habitual que mares amb fills al seu càrrec visquin rellogades en una

Nota de premsa

habitació (fer vida en pocs metres quadrats, compartir cuina i bany amb persones desconegudes, no poder-se moure amb llibertat, etc.), en convivència forçosa amb altres persones que poden ser familiars o no i que canviïn amb freqüència de domicili amb tot el que comporta (canvi d'entorn, d'escola, de referents sanitaris i socials, etc.).

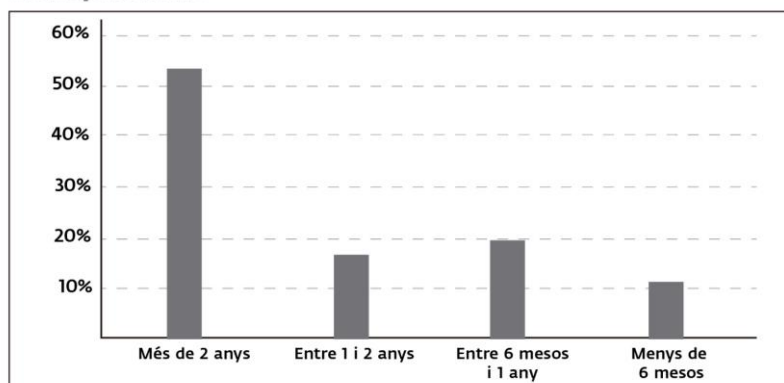
- Habitatges que no són adequats: sense aigua corrent, sense electricitat, amb humitats, amb alts nivells de soroll, sense ventilació, etc. 4 de cada 10 famílies monoparentals no disposa de diners suficients per a les despeses corrents de la casa i 3 de cada 10 no poden mantenir la llar a temperatura adequada (Save the Children, 2015). Segons el mateix document, el nombre de dones amb fills a càrrec que ha hagut de tornar a viure a casa dels seus pares, duplica el del total de llars.

Treball

- El **52% de les dones al capdavant d'una família monoparental està desocupada o treballa en l'economia submergida** amb la desprotecció que això suposa (Fundació Adecco, 2016 - Save the Children, 2015). Sense una nòmina, no es cotitza a la Seguretat Social i, per tant, no es té dret a beneficis socials (atur, invalidesa o pensió de jubilació, entre altres).

- De les dones desocupades, gairebé **el 70% fa més d'un any que no tenen feina** (15 punts percentuals superiors a la resta de dones, que se situa en el 55%) i només un terç de les inscrites com a demandants d'ocupació perceben alguna prestació.

Gràfic 1: Temps d'atur en dones al capdavant de llars monoparentals

Font: VI Informe Monomarentalidad y Empleo. Fundación Adecco.

Nota de premsa

- El mercat de treball ofereix poques oportunitats per conciliar la vida laboral i familiar. Aquesta situació s'agreuja si no hi ha suport familiar o hi ha dificultats per accedir a serveis públics.
- Les greus dificultats per conciliar la vida laboral i familiar obliga aquestes dones a treballar en el sector de la neteja o en la cura de persones dependents, feines que no coincideixen amb els horaris escolars (nits, caps de setmana, etc.).
- Malgrat que facin cursos que les capaciten per a feines més qualificades, la rigidesa horària de determinats llocs de treball comporta que no puguin accedir-hi.

Salut

Les dones que estan soles al capdavant de la llar tenen major freqüència a emmalaltir i menor possibilitat d'afrontar les despeses que se'n deriven. El fet de tenir cura dels fills/es en solitari, les circumstàncies socioeconòmiques difícils, viure en habitatges inadequats o l'escassa o nul·la xarxa de suport, produeix **alts índexs d'esgotament** que acaben generant **patologies relacionades amb el benestar físic i emocional, tant de les mares com dels infants**.

- El **20% de les mares soles han tingut o tenen un trastorn mental** fruit d'aquesta situació, mentre que a la resta de llars aquest percentatge és del 10% en famílies amb fills. (Save the Children, 2015) La depressió i l'ansietat són els principals trastorns de salut mental diagnosticats en famílies monoparentals.
- El **25% manifesta que ha deixat de comprar medicines, seguir tractaments o dietes per problemes econòmics**. (Save the Children, 2015)

L'angoixa de les dones al capdavant de les famílies monoparentals no té a veure només amb la preocupació per fer front a la seva pròpia situació sinó que, a més, se senten amb el deure i responsabilitat del correcte desenvolupament físic o anímic dels infants, el que genera sentiments de culpabilitat i baixa autoestima per no poder donar una vida digna als seus fills/es (Informe Insocat d'ECAS, 2018).

Soledat i xarxa social

A les dificultats socioeconòmiques, a les llars monoparentals s'hi sumen les **dificultats socioemocionals** relacionades amb la soledat i la manca de suport afectiu que

Nota de premsa

comporta el fet de no tenir una xarxa familiar o social que les acompanyi o els faci costat.

- **El 36% de les mares en llars monoparentals afirma no poder comptar amb ningú quan sorgeix un problema.** (Save the Children, 2015).

- Aquestes mares **sovint tenen els serveis socials i les entitats socials com a principal i únic referent i suport.** Arriben amb demandes explícites de caràcter econòmic, de feina o d'escolarització. Els professionals detecten, però, que en la majoria de casos també hi ha una demanda implícita i una necessitat real d'acompanyament en la seva soledat i de suport en la cria dels seus fills/es.

Migració

Les llars monoparentals encapçalades per una dona tenen un important grau de vulnerabilitat social, però hi ha situacions particulars, com la migració, que augmenten encara més el risc de pobresa i exclusió en tots els àmbits estudiats: habitatge, feina, salut i xarxa social.

- **El risc de pobresa i exclusió és més del doble entre la població estrangera (47,7) que entre la població nacional (19,7).**

Repercussió en la vida dels infants

Els infants que viuen en llars monoparentals tenen menys oportunitats en tots els àmbits, en comparació amb aquells que viuen en altres tipus de llars.

Les diferències no vénen pel fet d'estar al càrrec d'una mare sinó per les conseqüències econòmiques i socials que porten aquestes famílies a l'exclusió amb més facilitats que la resta de famílies.

Polítiques socials i propostes

El dossier apunta que les polítiques socials actuals deixen en especial situació de vulnerabilitat les famílies monoparentals que no compten amb el suport de la família extensa. Per exemple, la inversió del PIB en protecció social de la família i la infància a Espanya és de l'1,3% mentre que la mitjana europea és del 2,4%.

Nota de premsa

En els països amb les inversions més altes, en els quals la taxa de pobresa de les famílies i els infants és més baixa, es desenvolupen polítiques familiars universals adreçades a 3 grans àrees:

- La conciliació feina – família.
- L'atenció a la petita infància.
- La promoció de la formació i l'ocupació de les mares.

Pel que fa a les **propostes**, l'estudi se centra en:

- **Necessitats materials**
 - Canvi en les polítiques d'ocupació i habitatge.
 - Polítiques d'ocupació acompanyades de mesures que permetin la conciliació i la cura dels fills/es: racionalització de les jornades laborals perquè siguin compatibles amb els horaris escolars; reconeixement de les tasques de cura de fills i llar, etc.
- **Necessitats socials**
 - Garantir una xarxa de protecció social: reforçar els serveis socials i la xarxa de salut mental i promoure la socialització més enllà dels entorns habituals de l'exclusió (fomentar l'accés normalitzat dels infants no només a l'educació formal sinó també a un lleure enriquidor i compartit).
- **Necessitats personals**
 - Acompanyament psicològic i emocional (flexibilització dels temps en els processos d'acompanyament) i programes d'atenció específics en situacions especialment vulnerables (mares adolescents, mares migrades, etcètera).

La Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya és una organització constituïda l'any 2003 per les entitats del Tercer Sector Social de Catalunya. En formen part 35 federacions que representen més de 3.000 entitats no lucratives que treballen per la inclusió i la cohesió social.

Les entitats socials de la Taula del Tercer Sector Social atenen a 1,5 milions de persones, compten amb 85.000 treballadors, 348.000 voluntaris, 559.000 socis i 563.000 donants. Representen l'1,4% del PIB.

Per obtenir més dades, declaracions, entrevistes o altres recursos, no dubteu a contactar amb:

Laura Castro

Responsable de l'Àrea de Comunicació

comunicacio@tercersector.cat

93 310 57 – 678 524 650